

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 8. De consummata perfectione B. Aloysi, & suprema inualetudine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

phum suæ in illum pietatis monumentum hodieque conseruat. Postquam ad extremum Romam deuenit, communi sociorum omnium Romani collegij gaudio & hilaritate acceptus est, quos eius videndi, alloquendi, sanctissimoque conuictu fruendi satietas nulla capere posse videbatur.

CAPVT OCTAVVM.

DE CONSUMMATA PERFECTIO-
NE B. Aloysij, & suprema
inualetudine.

Sapientis sententia est in prouerbij, vitam iustorum hominum, quam ipse semitam nominat, esse instar resplendentis lucis, quæ à maligno lumine dilucescentis, atque albensis auroræ exorta, alia atque alia claritate semper augescit, donec in perfectum diem, quem in cœli summo vertice constitutus sol efficit, tandem euadat. Talis fuit B. Aloysij sancta vita. Eluxit in ea iam ab anno ætatis septimo candor quidam innocentia; neque postea vnquam desijt plus illi plusque fulgoris accedere, quando ex una virtute semper progressus ad aliam, nouis quotidie bene promeritis, nouaque diuinitus luce semper inclaruit, donec in tantum decus splendoremque emicuit, vt non modo

modo perfectum diem assecutus, sed etiã,
quod de Philippensibus dixit Apostolus, ipsemet
luminare lucens in mundo, factus esse videretur.
Quod si verò fuit vllum tēpus antehac, quo talem se præbuit, certè
hoc postremo suæ ætatis anno, ijs qui familiariter
cum eo vitam degebant, conspicuum harum rerum
specimen dedit. Siquidē relucebant in eo consummatæ
virtutes, totoq; animo, & affectu in cælo potius quam
in terra positus, vitã quasi extaticam, atque ab
omni rerum fortune subiectarum sensu abhorrentem
viuebat. Ut venit Romam, iam pridem, aiebat mihi,
est, postquam mortuos meos sepeliui, non est quod de
illis præterea mihi curæ sit. tempus est, iam de altera
vita cogitandi. Non multò postquam aduenerat,
defert ad P. Rectorem scripta omnia cum Theologica,
tum ascetica, atque inter illa quædam quæ suo pte
Marte in D. Thomam sanè quam eruditè erat commentatus.
Percunctanti Rectori, quid ita scriptis Theologicis,
quibus illi opus esset, ac præcipuè his quæ ipsemet
elaborasset, se ipse priuaret? id propterea se facere
respondit, quod in hæc seorsim velut ingenij sui
partum nonnullo se amore ferri sentiret, cæterarum
rerum mortalium nulla amplius teneri. voluisse
his se etiam orbare, vt animum ab omnibus porrò
seiunctum haberet.

beret. Adhęc accuratam quandam in explorandis perfectę vitę officijs subtilitatem erat adeptus, quam à Religiosis hominibus, non modo mandari memorię, sed etiam factis exprimi par sit. Nam omnibus ferę hominibus, quoties in præstantium virorū atque eorum præcipuę, quorum in potestate sunt, se amore, & gratia præcipua esse intelligunt, naturalis quędam gestientis, sibi-que palpātis animi dulcedo surrepit, quod illi hoc velut evidenti testimonio, ac documento, se in ipsorum moribus acquiescere demonstrant: itaque sæpenumerò de eo nonnulli nō modo sibi gratulantur, sed in familiarium quoq; congressionibus meminerunt. Longè alia Aloysio mens erat. Usque eò siquidem omnem sui ipsius amorem extinxerat, & ne cuiusquam animus ad se potissimum adheresceret, deprecabatur, vt ne à superioribus quidem se peculiari amore, vel obsequijs affici sustineret. Si quis se eum præ ceteris diligere significaret: neque respondebat amori, & dolorem animo capiebat. Idcirco qui ipsum regebant, quo ei gratificarentur, non pluris se eum quam ceterorum quemuis estimare monstrabant. Cum in omni consuetudine affabilis ante alios fuisset, tum per hoc tempus nihil illo comius, nihil erga omnes suavius fieri poterat, adeò immensa & communi

munī quadā caritate omnes amplectebatur. ergo certatim ad eum de Deo, de felicitate cœlesti, de perfectione virtutis remissionum tempore disferentem audiendum concursus fiebant. Equidem & expertus ipse, & aliorum sermone sum edoctus ab eius congressu inflammatiores multos quàm ab ipsa oratione discessisse. Si quos errat nactus, quibus confidenter se absque arbitris indicare fas esse sciret, eis tam diuinos sui pectoris affectus expromebat, ut eis admiratione percussis simul ingemiscendi, simul tam inusitatam cum Deo coniunctionem venerandi causam daret. Quocumque se ferret nunquam præsentis, & sua omnia arbitrâti Dei memoriam deponere. Dei amore sic flagrare, ut siue à legente super mensam, siue à sermocinantibus eius mentio fieret, euestigiò mens et cœlesti voluptate, difflueret, palamque eius signum daret toto vultu inflammato, & loquendi facultate tantisper inhibita. Id cum alias, euenit, tum aliquando inter mensam, cum nescio quid de diuino amore legi audisset, subitò sensit ex intimo pectore velut flammam erumpere, cuius vi ab edendo cessare coactus est. Ea res nos qui eandem mensam circumsedebamus, aduertit. ergo rei ignari ac veriti, ne grauitè affectus esset, intenti in eum oculos defigimus,

mus,

348 DE VITA B. ALOY. GONZ.
mus, interrogamus fatin' rectè haberet. Ipse, qui tum quidem nullum verbum facere posset, seque deprehensum esse sentiret, tãtò magis verecundatus, oculos deijcere: lachrymæ prorumpere: facies ardere: pectus sic intumescere, vt essemus in metu ne quæ eius vena rumperetur: omnes ipsius miseratione commoueri. extrema tandem mensa pedetentim ad se redijt. Erant, quibus cum hæc essent cognita, vt erubescens viderent, de industria in sociorum circulis sermones de Dei in humanum genus caritate inferebant, alij contra ne quam corpore aut molestiam aut noxam conciperet, huius generis colloquia interrumpere studabant. In exedris & ambulacris spatians, tam longè animum abducebat à sensibus, vt eum dedita opera salutandi causa præteriens sæpè se fellerim. Ibidem coronas Virgini Matri recitabat, aliaque pietatis officia frequentabat interuallis, modò submissis genibus, modò erectus: & tamen affectationis notam, quæ alteri hæc palam facerent, ti facile hæsisset, apud omnes euitabat. Hoc anno lectioni rerum sacrarum horam singulis diebus designatam habebat. Multum teneri videbatur legendis soliloquijs D. Augustini, vita B. Catharinæ Genuensis, sermonibus in Cantica D. Bernardi, præcipuè verò epistola quæ inscribitur, Ad fratres

tres de monte Dei, quæ inter opera D. Bernardi legitur. eam tanto studio volutarat, vt propè edidicisse videretur. Inter legendum excerpebat, atque annotabat reconditas quasdam de pietate sententias, quas post eius mortem ipsius manu descriptas reperimus. Mense Nouembri, anno M. D. XC. quartum iam annum Theologiam studere incipientem Rector cubiculum seorsim à socijs habere compulsi: ibi ille agere vti sibi in modico quodam domus angulo, vetusto, atro, humili, angusto, vnica in recto fenestra, habitare liceret, qui scalis imminēs, præter vilem eius lectulum, sellam ligneam, & scabellum, in quo eodem & precanti, & studia tractanti nitendum erat, nihil admodum capiebat. itaque quod esset arctæ custodiæ, quam cubiculo similis, nemini antea studioso attribui consueuerat. In eo loco cum eum aliquando visitaret P. Rector exultantem, & perinde de exiguo illo tugurio atque de amplo palatio gaudētem offendit. Itaque per iocum dicere illi solemus, quemadmodum D. Alexius infra, sic ipsum supra scalas pauperis in modum diuersari voluisse. Ad summam ita omnes scitatis partes explebat, vt complures eius superiores, contubernales, ac condiscipuli iureiurando asseuerarint, à nemine quoquā vel venialis culpæ compertum esse. Qui cō-

titenti

fitenti dabat operam, negabat se vnquam
 nisi nouo ex eius confessione hausto lumi-
 ne ab se dimittere. Alius Pater item iura-
 tus affirmat, se qui duos plus minus annos
 eodem quo Aloysius cubiculo sit vsus, cui-
 que in mandatis vterque in Collegio Ro-
 mano à Rectore habuerit, vti alter alterum
 de vitijs, si quæ in eo animaduertisset, pro
 caritate commonefaceret, toto tamen bi-
 ennij spatio, quo Aloysium perpetuò in o-
 culis, atque omni familiaritate, & quasi ne-
 cessitudine connexum habuerit, nihil vni-
 quam ab eo commissam obseruasse, in quo
 vel vmbra alicuius delicti resideret. Erant
 huius sancti adolescentis compositissimi
 affectus: in continendis in sua ditione sen-
 sibus summa vigilantia: arctissima cum
 Deo societas: cæterorum hominum ad im-
 mortalem salutem, suorum sodalium ad lu-
 premum omnis sanctimonix culmen pro-
 uehendorum ardentissima cupiditas. Deni-
 que, vt breue faciam, absolutæ innocen-
 tiæ exemplum & erat, & domi, foris que
 audiebat. Sacerdos quidam, concionator
 tam exquisitam eius sanctitatem tantoperè
 venerabatur, ac propè horrescebat, vt cum
 neque opportunitas, nec voluntas ei des-
 set, tamen, quadam reuerentia impeditus,
 ad eum se adiungere, atque in eius congres-
 sum dare semper abstinuerit. Paucis an-
 te men-

re mensibus quàm in supremum morbum
incideret, ingenti cœlestis beatitudinis de-
siderio rapi se sensit: quo tempore crebrò,
ac libenter de morte loquebatur. Solebat
inter alia dicere, quo longius vitam extra-
heret, hoc se magis de salute sua trepida-
re. Itaque si longinquior sibi vita contin-
geret, & venientibus annis maioribus et-
iam occupationibus implicaretur, initia-
returque sacerdotio, longè etiam de ea in-
certiorem fore. Causam reddebat: fore
enim, vt Deus à sacerdotibus, quorum est
statas ei preces ferre, & sacra facere, ac
multò magis ab ijs, qui præterea homi-
num animos curent, pœnitentia lustrent,
conciones sacras habeant, ministrent sa-
cramenta, alios gubernent, accuratam ra-
tionem reposcat. in eo verò statu, in quo
tunc versaretur, cùm necdum ad villos sa-
cros ordines euectus esset, neque grauio-
ra negotia sustinuisset, ac proinde plu-
rium culparum causas procul adhuc
haberet, melius se, de suo exitu confi-
dere. si igitur Deo videretur, minimè
se hac ætate mortem reformidare. Hu-
ius illum voti compotem, tempore, vt
dicam, oblato, Deus fecit. Annus M. D.
XCI. sæua lue, quam ex annonæ
grauitate vbique consecuta fames toti
Ita-

Italiæ afflauerat, longè infestissimus erat,
 ea Romæ præsertim ingentem hominum
 vim, quæ spe benignitatis alienæ ex omni-
 bus circumregionibus eò confluxerat, ex-
 tinxit. Hanc communem calamitatem Pa-
 tres Societatis Iesu omni ope atque opera,
 quâ impensa de suo, quâ ex aliorum libe-
 ralitate corrogata stipe subleuare labora-
 runt. igitur non vrbanis modò valetudina-
 rijs operam nauarunt, sed insuper, rebus in
 ea necessitate sitis, voluntate Claudij Aqua-
 uiuæ Præpositi Generalis, nouum quoddâ
 in tempus aperuerunt. atque ipse Generalis
 præpositus etiam ad hominum elephantia-
 si obditorum ministerium se abiecit. Quo
 tempore B. Aloysius victu per vrbem agris
 egentibusque summa hilaritate conquiren-
 do, singulari sua caritate magnam omnibus
 intuentibus mirabilitatem fecit. Sed tunc
 præcipuè, quando, comperto nobilissimâ
 quendam Principem, qui cum à puero ami-
 citia illi, & familiaritas erat, ac nonnullos
 pietatis signiculos alere senserat, Romæ ne-
 gotiorum causa ad Gregorium XIV. Pont.
 Max. aduenisse; à Præposito Prouinciali co-
 piam orauit eius in habitu pannofo, & sul-
 pensa ex humeris manticâ, salutandi. Pri-
 mùm enim aiebat se sperare, eum in paupe-
 res, qui in valetudinario iacerent, munificen-
 fore. Deinde quandoquidem illo beneuo-
 len-

lenti cum primis semper esset usus, par esse, ut aliquo pio officio gratiam referret, existimare porrò ad eius animum salutari rerum omnium mortalium despicientia imbuendum non abs re futurum ad illum in hoc vili schemate visere. Exorata licentia utriusque, uti mihi post eius Principis præfectus prætorio retulit, affectus est. nam & elemosynæ in egenos nomine non leuè summam abstulit, & Princeps ipse eius aspectu, laudabili dolore permotus, atque ad meliora accensus, hanc demissionem plenè pietatis sermonibus est profecutus. Quin & ipse semet adire valetudinarium, & ægrotis deservire cum imbibisset, non nisi potestate, à superioribus, qui cunctantius eum audiebant, impetrata, à sancta quadam contentione, obducendis que sociorum, quibus id concederetur exemplis, conquieuit. Iuit ergo, & sæpius vnà cum socijs, quos inter Tiberius Bondius. hunc eum nescio quis admoneret: caueret diligenter, ne contagione malum contraheret: Se verò respondit, qui ante oculos tanto claritatis impetu anteuntem Aloysium cerneret, ne obiecto quidem mortis periculo ab eo labore deterreri aut velle, aut posse. Hic idem Bondius per eosdem dies insolitum quendam feruorem sensit à diuino spiritu sibi subijcti, mirantibus simul, gratulantibusque hanc

Z

redin-

redintegrationem, & ardorem nouum animi, qui hominem ante cognôrant. atque is ipse primus, vt mox referemus, eo morbo extinctus est. Ad ægros euntibus comitabatur semper sacerdos quispiam, qui illorum confessiones audiret. cum primis verò P. Nicolaus Fabrinus Florentinus, id temporis Collegij Romani Minister vir iudicio pollens, religiosisque virtutibus, & caritate abundans. is cum ex interioribus Aloysij fuisset, postea cum Florentinum Collegium gubernaret, quæ in valetudinario, quæque in morbo, Aloysio euenerant, scriptis mandauit. Horrendum quidem erat tot moribundos homines valetudinarium perrepantes fœtidos, fœdosque, & subinde in angulos, aut de scalis exanimis prolapsos, animam exhalantes intueri. At verò in B. Aloysio, eiusque Socijs species quædam ente-
tebat eius amoris, quo cœlites inter se iunguntur. Ipsi ægros exuere, pedes abluere, lectulos reponere, in ijsipos collocare, cibum ministrare, de pœnitentiæ sacris erudire, ad sedatè ferendos dolores hortari. atque obseruauit Pater, quem paulò ante laudauit, Aloysium vt esset quisque teterrimo aspectu, ita plurimum iuxta eum esse solitum, sic vt ægrè auelli videretur. His illi miserorum obsequijs, dum pro Christianâ suâ in eos caritate maximè tenentur lues, vt erat

contâ-

contagiosa, aliquot è B. Aloyfij socijs inuadit, quorum princeps, vt ante memini, Tiberius Bondius piè inuidente Aloyfio in breui discessit. Hunc iam animam agentem cum cerneret, sacerdoti condiscipulo suo: *Quam libenter, inquit, meam cum Tiberij conditione commutarem, & si DEO placeret id mihi gratia facere, pro eo morerer.* Patri nescio, quid contrà tendenti: Id se ait, iccirco precari, quòd nunc habeat, cur se Dei gratia imbutum esse confidat, quid deinde futurum sit nescire. proinde mortem sibi nunc volenti fore. Neque diu Deus eius preces audire cunctatus est. Nam cum eum superiores ad illud valetudinarium, in quo iam multos graui inualetudine tentatos videbant, redire vetuissent, neque tamen ille pro suo sanctitatis amore vt eodem remeatus daretur instare cessaret, concessum tandem est, vt in valetudinarium, cui à Consolatione nomen est, in quo plerumque nulli sunt quorum morbi contactu vulgentur, se conferret. Nilominus ipse etiam confestim in eundem morbum cecidit, lectoque se dedit V. Nonas Martij, anno M. D. XCI. quo morbo vt se oppressum sensit, ratus pro eo ac Mediolani à Deo cognorat, hunc postremum fore, incredibili

bili lætitia circumfluere, eamque cum vultu, tum moribus omnibus præ se ferre. illi verò quibus Mediolanense illud oraculum crediderat, ex hac effusa hilaritate, breuifolutum iri corpore, augurari: Neque id eos falsos habuit. Vbi se tanto moriendi desiderio accendi sentit, subuereri cœpit, ne modum non teneret. ergo vt id exploratum habeat, Bellarminum moderatorem suę conscientię consultit. Postquam verò ab eo edoctus amorem mortis è cupiditate coniunctionis cū Deo profectum, dummodo in Dei potestate velimus esse, nihil habere noxę, atque à pluribus quique maiorum, quique nostra memoria sanctitate floruerint, usurpatum esse, tum verò ille toto se animo cogitationi æternę vitę dedit. Eoderupit vis morbi, qui pestilens febris esse credebatur, vt in septē diebus, eum ad extremos vitę fines adduceret. ergo cum sollicitè, pieque, vt cum maximè, animum confessione deterfisset, sacro viatico, & Extrema vnctione, à P. Rectore munitus est, ipso cum maximo pietatis sensu solitas preces prosequente, cæteris omnibus, qui aderant, de tam cari, sanctique fratris iactura collachrymantibus. Cæterum quia commoda adhuc valetudine vtentē complures è familiaribus pro suo in eum amore, sæpe conuenerant, quòd nimia pœnarum acerbitate,

quibus

quibus corpus, animūque assiduò exercitū haberet, interitū sibi maturare videretur, ac fore prædixerant, vt, quòd D. Bernardo euenisse legimus vel in ipso vitæ exitu, huius eum immoderati ardoris pœnitentia caperet: hunc vt omnibus metū eximeret, cœlesti iam viatico instructus, referto socii cubiculo P. Rectorem rogat omnibus suo nomine disertè affirmet, in hac quidē re nullo se scrupulo pungi, verūm id potius dolere, quòd plurima omisisset, quorū potestatem superiores facilè concessuri fuissent. horum si voluntati obtemperarit, omnem animi sui angorem depulsum esse. Ad hoc, nihil se vnquam arbitrato suo, sed omnia eorum permisso fecisse. adiecit & illud nulla se vllius religionis suæ legis vnquam violatæ conscientia cruciari. quod iccirco ab eo dictū est, ne in cuiusquam animo, qui ipsum plus aliquid, & præter cæterorum cōsuetudinem facere vidisset, vllam offensionem, aut perperam sumendi exempli materiā relinqueret. quæ omnia maiores etiam motus fecerunt animorum. Ingressum ad se P. Prouincialē orabat, sibi vt eius venia flagello in se vti liceret: illo negante, tam infirmo vires ad cædendum suffecturas: at saltem, inquit, permitte, alius quispiam à vertice ad calces totum me conuerberet. Ne id quidē iam fas esse respon-

det pater . verberantem enim discrimen
 contrahendæ notæ Ecclesiasticæ , quam ir-
 regularitatem dicimus , aditurum : cum hoc
 etiam præcidi videret , denuò instantius id
 vnum flagitare , vt humi prostrato emori
 daretur . tantus extremum etiam spiritum
 trahentē , crucis , pœnitentiæ , afflictationis
 amor obtinebat . sed ne id quidem datum
 est . Iam propè constabat eo die , qui e-
 rat morbi septimus , viuendi finem factu-
 rum , quo ipso explebat annum ætatis ter-
 tium , & vigesimum . verùm Deo visum est
 fracta ac mitigata eius vi , ægritudinem ex-
 tendere . scilicet , vt pluribus virtutum ex-
 emplis , quibus dum lecto se tenuit , nobis
 præluxit , informaremur . Interea iam Ce-
 stilionem vsque Aloythum vixisse fama
 nunciarat , iamque ei mater , & frater ex-
 equias fecerant , cum nuntius affertur etiam
 viuere . Ibi Rudolphus Marchio eius
 frater gaudio exultans torquem aureum ,
 quem forte è ceruice gerebat discerptum
 frustatim in circumstantes , cum nuntium
 acciperet , partitus est . Simul primus
 ille mali ardor deferbuit , hæsit Aloytho
 Febricula lenta , hectica , quæ trium men-
 sium spatio pedetentim illum absorpsit .
 quo tempore multa quidem ab eo præce-
 rè ad exemplum facta , dictaque sunt , sed
 quoniam fieri non potuit , vt ex tanta , tam-

que varia hominum multitudine, quæ ad illum visendum venit, omnia colligerentur, quæ mihi quidem cognoscere licuit, pauca hic collocabo. Cum primùm in morbum incidit, compositus erat in lecto, cui velum erat obtentum è crassa vndique tela, vnà cum storea, quæ seni cuidam destinata fuerant, Aloysius à superiore petijt, vt, submoto hoc velo, cæterorum more sibi iacere liceret. At vbi responsum est, neque eius gratiâ positum esse, & inopi aptum, ac rude esse, à quo religiosæ paupertatis infirmandæ periculum nullum esset, subito acquieuit. Initio valetudinis mandârat Medicus, vt ipse, atq; item alter qui simili malo tenebatur, perquam amaram potionem haurirent; alter ille operam dedit, vt fugiendæ nauseæ causâ, suam quam citissimè torberet, alijs etiam, vt assolet, ad id præsidij adhibitis: at ALOYSIVS quo salutarem sibi molestiam faceret, perinde ac dulcissimum liquorem sensim totam obducere, neq; vllum deinde perceptæ amaritudinis signum dare. Valetudinarius in eius cubiculo modicum candidi sacchari, atq; item succi glycyrrizæ, eius ori subinde, aduersû destillationes reficiendo supra mensam posuerat. poscentem pauxillum succi illius glycyrrizæ socius percûctatur, Quin potius saccharum peteret: *Quia, inquit, alterum,*

paupertatem magis decet. Cùm accepisset eo anno periculum esse, ne qua pestis existeret, non modo superiori se paratum ostendit, si conualesceret, ea affectis ministrare, verum etiam à Præposito Generali, qui eius visendi causa venerat, facultatem postulavit id etiam Deo vouendi. Qua impetrata insigni cum animi sui voluptate, & eorum profectu, qui rei conscij, & eximia caritatis, quam eo facto ostendit, testes fuerunt, votum suscepit. Crebrò inuisere ægrotantem Roboreus, & Scipio Gonzaga Cardinales, quos fructuosis de pietatis doctrina, deque beata vita sermonibus tenebat. P. Rectori significanti: non esse quod tanto suo incommodo toties accederent. se eos de Aloysij valetudine facturum certiores, negarunt posse se committere, quin venirent, quando vberem inde caperēt animorum suorum fructum. Scipio Cardinalis podagra laborans, deferri ad eum se iubebat, neque ab eius lecto diungi posse videbatur. Cum hoc quondam Aloysius de appropinquante sua morte, deque Dei in se beneficio differere ingressus est, qui se in illo ætatis flore ad se raperet. Ad hoc Cardinali pro suo in eum amore, magno sensu attendenti, confirmat se officij sui ducere, illum loco patris omnium, qui in terris uiuant, optimè de se meriti habere, quando

eius

eius opera factum esset, ut post tot conflictus, & impedimenta aliquando ad religionem euaserit. His ad lachrymas commotus Cardinalis; se verò, respondet, potius illi debere. neque ætatis discrimen obstare, quin eum ipse suum rerum sacrarum parètem, & magistrum agnosceret. Sub hæc memorabat, quanta animo suo emolumenta, solatiaque cœlestia eius semper verba & exempla dedissent. In digressu professus se prosequentibus ingentem sibi dolorè huius adolescentis iacturam allaturam; negauit, se vnquam ab eius colloquio, nisi animo ad inusitatam quandam quietem composito discessisse: sibi que videri in sua Gózagarum gente neminem quenquam fortunatiorem extitisse. Eodem tempore æger iacebat P. Ludouicus Corbinellus Florentinus vir magno natu, cui cum B. Aloysio mutuus amor intercedebat, atque in morbo crebrius inter se salutem mittebant. Is ingrauata iam valetudine, octo diebus priusquam è vita discederet, valetudinarium obsecrat, ut Aloysium, qui iam præ virium imbecillitate, pedibus nequibat insistere, ad se perferat in cubiculum. id verò ille agebat, quòd Aloysium iam colebat pro sancto. Gratificatur homini valetudinarius, Aloysium vestit, atque in Patris cubiculum deportat. Incredibile est memoratu

quantum optimum senem hic illius ad se
 inuisendum aduentus recrearit, & quam
 liquidam ex eius aspectu voluptatem, pie-
 tatisque motum hauserit. postquam inter
 se collocuti, inuicem ad moderatè patienda
 aduersa, Dei que voluntati obsequendum
 hortati sunt, senex: Age, inquit, mi frater
 Aloy si, prope iam est, vt moriar, neque am-
 plius inter nos reuisuri sumus. Est quod te
 rogem. quæso ne deneges. Ne prius hinc di-
 scedas, quàm mihi benè precatus sis. Hac pe-
 titione ALOY S I V S partim attonitus, par-
 tim rubore suffusus, negauit id conuenire.
 siquidem benedicere maioris esse. at ipsum
 grandæuum se adolescentem, ipsum sacer-
 dotem, non item se esse. At senex, qua erat
 in hunc sanctum adolescentem pietate, in-
 sistit denuò precariò exigere, & obtestari,
 ne sibi in extremo iam vitæ posito, hoc so-
 latij subtrahat. valetudinarium item orare,
 ne prius illum abducat, quàm sibi obsecun-
 darit. Reluctari tamen sapiens adolescens,
 neq; prius flecti, quàm à valetudinario im-
 pulsus est. tunc enim viam reperit, qua si-
 mul & senis mœrorem vitaret, & suam hu-
 militatem tueretur. Sublata siquidem ma-
 nu seipsum in crucis formam designans: *De-
 us*, inquit, *D. N. nobis ambobus benedicat.* deinde
 patrem aqua lustrali aspergit, & interea. *Deus*,
 inquit, *D. N. te, mi R. P. sua sancta gratia accumu-*
 let.

let, votâq, omnia tua ad sui nominis gloriam fortunet. eum tu vicissim pro me precare. Ita ab illo iam acquiescente, & mirificè læto, ad suum se lectum reuehi iubet. Fuit & illud eiusdem sacerdotis aduersus Aloysium pietatis ostentui. Tametsi sacerdotes alio ac cæteri sepulchro mandari soleant, tamen fugiente iam vita, valetudinario denunciavit, in quem locum hic beatus adolescens mortuus inferendus esset, ibidem se omninò sepeliri velle. ergo Superiorum iussu, factum deinde est, vt optârat. Sunt qui memorent vaticinatum esse Aloysium prius illum patrem, quàm se è vita cessurum. id quod euenit. Obijt enim Kalendis Iunijs, pridie Pentecostes, media intempestæ noctis hora, v gesimo die ante felicem Beati Aloysij exitum. Fugiebat omninò Aloysium non modo cubiculo, sed etiam toto ambulacro longè semotum hunc patrem illa nocte de vita periclitari, & tamen ter eum illa nocte videre visus est. Id quod ipse valetudinario proxima luce fenestrâ apertâ, atq; , vt valeret, visû, de more, veniēti, in hunc fere modû narrauit. Sciscitanti. n. quoniam præteritâ noctē trāsmisisset: Malè certè, inquit. nam inusitatum in modum molestis, mirisque somnijs aut potius visis cōstitatus sum. Tertium. n. bonû patrē Corbinellû sum mihi visû videre vehemēti dolore actu

re actu

re æstuantem, ac primùm quidem sic me
 alloquentem audire. Tempus est mi frater,
 iam me Deo enixè commendare, eumque
 adorare, vt hanc acerbicatem grauis & peri-
 culosi doloris, quo discrucior, patiēti, for-
 tiq̃ue animo ferre possim, quando, nisi sin-
 gulari Dei ope confirmer, eum, prout pat
 est, me adhibere posse diffidam. Experre-
 ctus, & somnium fuisse ratus: Præstaret, in-
 quam meipsum increpās, te dormire. Quin
 has nugas missas facis? Paulò post vix repe-
 tito somno, idem iterum se mihi ostendit,
 vehementius etiam quam prius obtestans,
 vt ardentibus precibus, in tanta mali graui-
 tate, quæ sibi prope intolerabilis videretur,
 subsidio venirem. Rursum excutior som-
 no: rursum leuitatem meam obiurgo, me-
 cumque statuo copiam postredie petendi,
 huius in Medici, ac superiorum, qui iusse-
 rant, vt quietem capere studerem, efficien-
 dis mandatis, negligentia pœna aliqua ex-
 piandæ. Ecce autem, postquam denuò con-
 dormiui, tertium mihi eadem species ob-
 uersatur, meque ita compellat. Iam iam, mi
 frater, huius miseræ vitæ calcem prope cō-
 tingo. ora Deum, vt hanc migrationem fe-
 liciter euenire, proque sua benignitate, al-
 terius me immortalī gloria beare velit. Ibi
 me pro te vicissim precari non fugiet. Ea
 res vsque eo mihi somnum omnem abru-
 pit,

pit, vt harum imaginum terroribus perculsus, dum eas identidem omni cogitatione pertracto, reliqua nocte nullã quietis partem vlllo modo capere potuerim. Valetudinarius his auditis, rem omnem dissimulare, nullũ admirationis signum dare, somnia, & animi ludibria appellare, P. Corbinellum affirmare rectè habere, obitum eius celare, hortari curam omnem poneret, seque redderet quieti. neque ille tunc quidem verbũ vllum præterea fecit. Aliàs verò, occasione data, significauit sibi non modo exploratũ fuisse illum esse defunctum, verum etiam in cœlum deuenisse. siquidem sciscitanti P. Roberto Bellarmino, quid de illius anima sentiret, tenerine igne Purgatorio? confidenter sanè respondit: Absque mora, purgatorium transisse. Quo ex responso ille coniecit, diuinitus id edoctum esse. Nam cum suapte natura in omni sermone imensum quantum consideratus, & in pronunciando de dubijs rebus parcus esset, nõquã, nisi à Deo factus certior, patri suo à confessionibus, tam liquidò confirmasset, purgatoriũ iam transmisisse. Auctores illi omnes eramus hoc tempore, conquisitis ad id, omnis generis rationibus, vt propagari sibi vitam à Deo exoraret, sic enim & meritis iam in cœlo præmijs ingentem cumulũ accessurum, & plus hominibus, atque in-

primis

primis Societati profuturum. At ille omnibus id vnum respondebat: *Melius est dissolui.* Quod ille tanto animi sensu & affectu, tanta oris serenitate dicebat, vt satis appareret, ab illo studio non aliò, quàm ad indissolubilem cum Deo coniunctionem, quàm primùm fruendam ferri. Binas omninò interea dum hac inualetudine tenetur, ad matrem litteras dedit. Priores eius initio, simulatque prima illa procella, qua opprimendus putabatur, defunctus erat. in quibus eam principiò consolatus, atque ad res aduersas quietè patiēdas hortatus, hæc subiungit.

Mensis est, cum inibi fuit, vt à Deo beneficio longè omnium maximo augerer, hoc est, vt in eius gratia, vt confidebam, positus, de vita exirem. iamque sacro viatico, & extrema Vñctione firmatus eram, quando Deo placitum fuit, tempus mihi proferre, atque interea lenta me febre, que reliqua facta est, ad mortem preparare. Medici ignari quæres exitū sit habitura, corporis sanitati cōquisitis remedijs student. Me verò iuuat animum inducere, Deum longè mihi integriorem, quàm Medici, dare possint incolumitatem parare. itaque interea loci illa spes me oblectat, fore, vt me DEVS in paucis mensibus, è mortuorum, ad viuentium terram, ex hominum humi degentium, ad Angelorum, cœlitum. que Societatem, denique ab aspectu rerum terrestrium & caducarum, ad Dei Optimi Maximi in quo bonum omne continetur.

netur, intuitum, contemplationemque peruehat. Eadē cogitatio, tibi Illustrissima Domina, pro tuo in me amore, proque eo ac mea felicitati consultum cupis, ingenti solatio esse poterit. Quasote, ut pro me vota ipsa facias, atque à sodalibus Doctrinae Christianae fieri mades, ut breui hoc tempore, quod mihi adhuc huius seculi pelagus nauigandum est, Deus intercedentibus Vnigeniti filij sui meritis, item Sanctissime Matris eius, & DD. Nazarij, & Celsi precibus, delicta omnia mea, sanguine suo sacratissimo, quem inter supplicia pro nobis profudit, velut mari rubro submergere dignetur, quo inimicorum metu liberatus, ad videndum, fruendumque Deum, in terram illam diuinitus promissam euadam. Idem ipse Deus te Illustrissima Domina consoletur. Amen.

Alteras aliquantò prolixiores, paulò ante obitum scripsit, cum iam, uti postea exponam, diem ipsum, quo moriturus, cælumque aditurus esset, diuinitus compertum haberet. Eius, matri valedicentis, hæc sunt verba.

Illustrissima Domina, Mater in Christo obseruantissima.

Pax Christi.

Spiritus sancti gratiam & consolationem Tibi Illustrissima Domina, perpetuam precor. Versabar equidem, cum tuae litterae afferrentur adhuc, in hac mortuorum regione. Verum age nunc, ad cælum aliquando aspirandum est, ut in terra viuentium Deum æternum laudemus. quod quidem iter
nuper

nuper sperabam, ante hoc tempus à me confectum
 iri: sed nimirum febris, vt alijs litteris ad te scripsi,
 cum feruere maximè, atq; aestuare videretur, re-
 pentè mitigata, ad diem vsque Christo in calos as-
 cendenti sacrum sensim me perduxit. Ex eo, pecto-
 re magna vi destillationum oppresso ita redinte-
 grata est, vt iam pedetentim ad dulces carosque
 amplexus patris cœlestis accedam, in cuius gremio,
 vt spero, securà quiete fruam & sempiterna. Atq;
 ita diuersi rumores qui de me istuc perlati sunt, vt
 etiam ad Marchionem scripsi, sanè congruunt.
 Quod si caritatis est, vt ait Diuus Paulus, flere
 cum flentibus, gaudere cum gaudentibus,
 ingens omninò te gaudium, Mater Illustrissima ex
 eo haurire necesse est, quod beneficij gratiaque in
 te caussa, veram mihi Deus letitiam, atque à me-
 tu eius vnquam amittendi securitatem designat.
 Equidem fatebor enim tibi Illustrissima Domina,
 cum in considerationem diuinae bonitatis, que in-
 star est maris, cui nec fundus sit, nec litus men-
 tem ingurgito, ea mihi illius amplitudine abrepta
 aberrare, neque satis competere videtur. quippe cū
 ille me pro tam breui, & exiguo labore, ad aeternā
 requiem accersat; qui me de cœlo ad summam feli-
 citatem, quam adeò negligentè quasiui, vocet,
 fructumq; lachrymarum polliceatur, quas tā par-
 tē profudi. Vide etiam atque etiam Illustrissima
 Domina, & caue, ne hāc infinitam Dei benignita-
 tem violes. quod profectò faceres, si eum velut mor-
 tuum lamentarere, qui in Dei conspectu viuat, to-
 geque plus rebus tuis, quam in hac vita sua com-
 mendatione adiumenti afferat. Non erit hac di-
 uturna seiunctio. in cœlo reuisemus inter nos, si-
 mulque

inulque cum salutis nostrae vindice copulati, tota animi contentione eum laudantes, eiusque misericordias in aeternum cantantes, immortalibus letitijs perfruemur. Neque verò ambigo, quin si ijs exclusis quae consanguinitatis ratio subijcit animo, fidei, & purae illi simpliciq; Obedientiae, quam DEO debemus, locum dederimus, vltro ac prolixè illi, quod suum est, oblaturi simus. idque tanto libentius, quò id quod eripitur nobis est carius. Sic enim certo existimabimus, nihil à Deo nisi sapienter, & è re nostra fieri. Admit nobis quòd ante commodauerat, non alio consilio, nisi vt immuniore, & tutiore loco reponat, ijs bonis ornet, quae nobis optaremus ipsi. Haec omnia èò duntaxat à me dicta sunt, vt morigerarer desiderio, quò teneor, vt in Illustrissima Domina, ceteraque omnis familia, hunc meum discessum, in iucundi beneficij loco habeatis, tuque hoc fretum traicientem, dum littus, in quo spes omnes meae sitae sunt, contigero, materna tua benedictione prosequare. Quod iccirco feci libentius, quòd nihil mihi superfuit, quo euidentius amorem, ac reuerentiam, quam, vt filius matri debeo, tibi significarem. Denique ita concludo, vt iterum abs te humiliter benedictionem efflagitem.

Roma IV. Idus Iun. Anno D. M. D. XCI.

T. D. Illustriss.

Filius in Christo obedientissimus
Aloysius Gonzaga.

À s

CAPVT